

Asia: VN/22377/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pienperheyhdistys ry on yhden vanhemman perheiden etujärjestö, sen jäsenistä n. 70 % asuu Helsingissä. Helsingiläisistä lapsiperheistä yli neljäsosa on yhden vanhemman perheitä. Olemme huolissamme siitä, miten suunnitellut asumistuen leikkaukset kohdistuvat eniten pienituloiseen kaupungin vuokra-asunnossa asuvaan helsinkiläiseen. Helsingin siirtäminen muun pääkaupunkiseudun kuntaryhmään, asumistuen leikkaukset ja ansiotulovähennyksen poistaminen saattavat johtaa siihen, että työttömät ja matalapalkka-aloilla työskentelevät ihmiset joutuvat luopumaan kodeistaan ja muuttamaan toiselle paikkakunnalle, mikä on inhimillisesti kohtuutonta ja haittaa lisäksi työvoimapulasta kärsivien alojen työvoiman saatavuutta.

Vaikka monet yksinhuoltajat tekevät kokopäivätyötä, on jo tällä hetkellä vaikeaa selviytyä yhden työssäkävyn tuloilla perheen kustannusta Helsingissä. Jos pienikin palkkatulo vaikuttaa työttömyyspäivärahaan ja asumistukeen, on työntekijän kannalta riski ottaa vastaan esimerkiksi lyhyt sijaisuus. Aina ei ole mahdollista valita vastaanottaa kokopäivätyötä, joko elämäntilanteen tai ammattialan työn luonteen vuoksi. Työn vastaanottamista tulisi helpottaa mm. etuisuuksien, työtulon ja ansiopäivärahan joustavalla yhdistämisellä tukien vähentämisen sijaan.

Lakiehdotuksen mukaan omistusasuntoon ei voisi jatkossa saada asumistukea. Omistusasunnoissa asutaan erilaisissa elämäntilanteissa, esimerkiksi avioeron, vaikean sairauden tai puolison kuoleman hetkellä on kohtuutonta joutua myymään asunto elämänkriisin keskellä. Asumistuen saajista vain alle neljä prosenttia asuu omistusasunnoissa. Säästö olisi kovin pieni verrattuna inhimilliseen kärsimykseen. Sosiaaliturvan tulisi joustaa erilaisissa elämäntilanteissa, ei vaikeuttaa niitä entisestään.

Perheissä, joissa lapset asuvat kahdessa kodissa vuoroviikoin, on varmistettava riittävä asumisen tuki molempiin koteihin. Suomessa n. 30 % erillään asuvien vanhempien lapsista asuu vuorotellen kummankin vanhemman luona (Kela 2020). Tällä hetkellä vuoroasuminen on tavallisempaa, jos vanhemmat ovat hyvin toimeentulevia. Lapselle tulisi mahdollistaa kaksi virallista osoitetta ja sitä myöten molemmille vanhemmille oikeus asumistukeen ja riittävän suureen asuntoon, jotta yhteys lapseen ja vanhemmuus eron jälkeen onnistuu sujuvasti molemmilta vanhemmilta tulotasosta riippumatta.

Vuoroviikkoasuminen vahvistaa lapsen suhdetta vanhempiinsa, mutta hankaloittaa vanhemman mahdollisuutta valita asuinpaikkaansa. Lapsen edun mukaista on, että hänellä on sama koulu- tai päiväkotijärjestely ja kohtuullinen matka sinne molemmista kodeistaan. Asumistuen leikkaukset vaikeuttavat monen entisestään pienipalkkaisen vanhemman mahdollisuutta löytää asunto eron jälkeen samalta alueelta.

Kuten STM 7.6.2023 muistiossaan toteaa, ehdotettujen yleisen asumistuen ja työttömyysturvan muutosten yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu, eikä arviota voida tehdä ennen kuin molempien kokonaisuus on tiedossa. Ristikkäisvaikutukset voivat kuitenkin olla merkittäviä, koska molempien muutosten kohteena on todennäköisesti runsaasti samoja henkilöryhmiä.

Esitetyillä muutoksilla voi olla mittavia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja sen vuoksi olisi välttämätöntä tehdä huolellinen lapsivaikutusten arviointi sekä kokonaisvaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon esitykset työttömyysturvan, asumistuen, lapsilisien jne. vaikutuksista ihmisten ja erityisesti lasten hyvinvointiin. Suurena riskinä on, että erityisesti niiden ihmisten ja perheiden köyhyys, syrjäytyminen ja mielenterveysongelmat lisääntyvät, joihin kohdistuu samanaikaisesti useita sosiaaliturvan leikkauksia. Tämä aiheuttaa sekä inhimillistä kärsimystä että pitkäkestoisia kustannuksia yhteiskunnalle. Ennen lain säätämistä tulisi selvittää eri leikkausten yhteisvaikutukset kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin.

Pienperheyhdistys ry on huolissaan suunniteltujen leikkausten vaikutuksesta pienituloisten perheiden elämään. Köyhyys- tai syrjäytymisriskin alla eläviä ihmisiä on Suomessa jo nyt lähes viidesosa väestöstä. Lapsista noin 12 prosenttia, 121 800 lasta, elää köyhyydessä. Suurimmassa vaarassa ovat yhden vanhemman perheet, maahanmuuttajaperheet sekä pätkätyöläiset ja matalapalkkaiset. Kaavaillut leikkaukset tulevat lisäämään köyhyyttä ja köyhien määrää. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen vähentyminen muodostaa riskin lapsen hyvinvoinnille. Tutkimusten mukaan vaikutukset kestävät läpi lapsen elämän ja ovat myös ylisukupolvisia. Köyhyyden aiheuttaman toivottomuuden, näköalattomuuden ja lisääntyneiden terveysongelmien aiheuttamat kustannukset ovat tulevaisuudessa moninkertaiset, ellei köyhyyteen puututa ajoissa. Leikkaamalla saadut säästöt ovat helposti lyhytaikaisia säästöjä ja lyhytnäköisiä sekä talouden että hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kannatamme toimia työllisyyden parantamiseksi keinoilla, jotka tosiasiallisesti lisäävät perheiden, etenkin haavoittuvassa asemassa olevien yksinhuoltajaperheiden hyvinvointia. Hallituksen kaavailemat leikkaukset kohdentuvat kuitenkin haavoittavalla tavalla pienituloisiin ihmisiin. Hallitusohjelma sisältää lukuisia sosiaaliin ihmisoikeuksiin sisältyviä leikkauskohteita (mm. ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, työmarkkinatukeen, toimeentulotukeen, etuuksien lapsikorotuksiin ja suojaosuuksiin sekä asumistukeen) ja etuuksien indeksikorotusten jäädyttämisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin suunnitellut korotukset. Nämä toimenpiteet heikentävät jo nykyisellään liian alhaista sosiaaliturvan tasoa, johon myös Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea kiinnitti 15.2.2023 julkistetussa ratkaisussaan huomiota.

Esitetyn lain suunniteltu voimaantuloaikataulu 1.4.2024 aiheuttaa huolen siitä, ehditäänkö muutosten vaikutuksia selvittää kunnolla. Epäselväksi jää myös, miten esitetyt muutokset lisäävät työllistymistä.

Hannula Outi
Pienperheyhdistys ry